

Examen VMBO-GL en TL

2013

tijdvak 2
dinsdag 18 juni
13.30 - 15.30 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 46 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 64 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Staatsinrichting van Nederland

- 1p 1 Willem II was tot 1848 een staatshoofd met veel macht. Toch gaf hij in 1848 **zélf** opdracht om de grondwet zó te wijzigen dat zijn macht minder groot werd.
Waarom gaf Willem II zelf deze opdracht?
- A Hij was bang dat er in Nederland, net als in andere Europese landen, een opstand zou uitbreken.
  - B Hij was het eens met de confessionelen die, onder leiding van Thorbecke, een nieuwe grondwet wilden invoeren.
  - C Hij wilde met de invoering van een nieuwe grondwet voorkomen dat het parlement machtiger zou worden.
  - D Hij wilde rekening houden met de wensen van de arbeiders, die meer inspraak wilden krijgen.
- 2p 2 Noem **twee** veranderingen in de Grondwet van 1848 die de macht van het staatshoofd minder groot maakten.
- 1p 3 Welke uitspraak over het kiesrecht rond 1850 is juist?
- A De leden van de Eerste Kamer worden direct gekozen door alle mannen.
  - B De leden van de Eerste Kamer worden direct gekozen door rijke mannen.
  - C De leden van de Tweede Kamer worden direct gekozen door alle mannen.
  - D De leden van de Tweede Kamer worden direct gekozen door rijke mannen.
- 2p 4 Hieronder staan vijf standpunten van partijen rond 1900:
- 1 Alleen openbare scholen moeten worden betaald door de overheid.
  - 2 De koning(in) moet meer macht krijgen binnen het bestuur.
  - 3 De overheid moet zorgen voor een eerlijke verdeling van de welvaart.
  - 4 De rol van de overheid in de economie moet klein zijn.
  - 5 Godsdienst mag geen invloed hebben op het bestuur van een land.
- Over welke **twee** standpunten zijn liberalen en socialisten het rond 1900 **samen** eens? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 1.

- 2p 5 Geef de naam van elk van de partijen uit de bron.
Doe het zo:
Partij 1 is de ... (vul partijnaam in).
(tot en met partij 3)

Gebruik bron 2.

- 1p 6 Over welk recht gaat het in de laatste regel?

Gebruik nogmaals bron 2.

- 1p 7 Geef de naam van een persoon die in 1908 leiding gaf aan de 'moeilijke strijd' die in de bron genoemd wordt.

- 1p 8 In 1917 vond een grondwetswijziging plaats waarbij twee groepen op hetzelfde moment hun politieke doel bereikten.
Welk antwoord geeft een juiste beschrijving van deze twee groepen en hun doelen in 1917?

groep 1

- A** De confessionelen wilden financiële gelijkstelling van bijzonder en openbaar onderwijs.
- B** De feministen wilden invoering van kiesrecht alleen voor rijke mannen en vrouwen.
- C** De liberalen wilden vooral meer sociale wetgeving.
- D** De socialisten wilden invoering van algemeen kiesrecht voor mannen.

groep 2

- De feministen wilden invoering van kiesrecht alleen voor rijke mannen en vrouwen.
- De liberalen wilden vooral meer sociale wetgeving.
- De socialisten wilden invoering van algemeen kiesrecht voor mannen.
- De confessionelen wilden financiële gelijkstelling van bijzonder en openbaar onderwijs.

Gebruik bron 3.

- 2p 9 Stel, socialisten gebruiken deze foto in 1925 om aandacht te vragen voor hun politieke ideeën.
→ Geef met een onderdeel van de foto aan waarom deze foto gebruikt kan worden door socialisten.

Doe het zo:

Onderdeel van de foto: ... (noem onderdeel)

Dat kan gebruikt worden door socialisten, omdat ... (geef een verklaring).

- 1p 10 Welke persoon heeft zowel uitvoerende als wetgevende macht?
A een lid van de Eerste Kamer
B een minister van Justitie
C een officier van justitie
D een rechter
- Gebruik bron 4.*
- 1p 11 Van welk recht van de Tweede Kamer wil het Kamerlid gebruikmaken?
- 2p 12 Hieronder staan vijf veranderingen in de Nederlandse staatsinrichting vanaf 1848:
1 De invoering van ministeriële verantwoordelijkheid.
2 De werkzaamheden van de Eerste en Tweede Kamer worden door de bezetter tot nader order stilgelegd.
3 Het districtenstelsel wordt afgeschaft.
4 Het recht op werk wordt in de grondwet opgenomen.
5 Vrouwen krijgen actief kiesrecht.
→ Zet de veranderingen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.
Schrijf alleen de nummers op.
- Doe het zo:*
Eerst ..., dan ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).
- 2p 13 In Nederland gaan voor- en tegenstanders van een referendum regelmatig met elkaar in discussie.
→ Noem een argument dat een **voorstander** van een referendum zal gebruiken.
→ Noem ook een argument dat een **tegenstander** van een referendum zal gebruiken.
- Doe het zo:*
Argument voorstander: ... (noem argument)
Argument tegenstander: ... (noem argument)

Historisch overzicht vanaf 1900

- 1p 14 In een boek laat een historicus de twintigste eeuw in Europa niet duren van 1900 tot 2000, maar van 1914 tot 1989.
→ Met welke gebeurtenis laat deze historicus de twintigste eeuw beginnen?
→ Met welke gebeurtenis laat deze historicus de twintigste eeuw eindigen?
- Doe het zo:*
Begin twintigste eeuw: ... (noem gebeurtenis uit 1914)
Einde twintigste eeuw: ... (noem gebeurtenis uit 1989)

- 2p 15 Hieronder staan vijf beweringen over de Nederlandse regering tijdens de Eerste Wereldoorlog.
De Nederlandse regering ...
- 1 accepteerde de Duitse vredesvoorwaarden.
  - 2 gaf opdracht aan Nederlandse soldaten om aan de kant van de geallieerden te vechten.
  - 3 liet Belgische vluchtelingen toe.
  - 4 stond Britse en Amerikaanse troepen toe op Nederlands grondgebied.
  - 5 voerde een distributiesysteem met bonkaarten in.
- Welke **twee** beweringen zijn juist? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 5.

- 2p 16 De tekenaar van deze spotprent heeft kritiek op de Franse president.
→ Leg uit, met behulp van een onderdeel van de spotprent, welke kritiek de tekenaar heeft.

Doe het zo:

Kritiek van de tekenaar: ... (noem kritiek)

Dat doet hij door: ... (noem onderdeel van de spotprent).

- 1p 17 Toen Stalin in de Sovjet-Unie aan de macht kwam, wilde hij van zijn land een moderne industriële staat maken.
Welke maatregelen nam Stalin om van de Sovjet-Unie een moderne industriële staat te maken?
- A collectivisatie van de landbouw **en** invoering van een vijfjarenplan
  - B invoering van een vijfjarenplan **en** opbouw van een verzorgingsstaat
  - C opbouw van een verzorgingsstaat **en** werkverschaffingsprojecten
  - D werkverschaffingsprojecten **en** collectivisatie van de landbouw

- 1p 18 Tussen 1934 en 1938 vond in de Sovjet-Unie de 'Grote Terreur' plaats. Dit wordt ook wel de 'Grote Zuivering' genoemd. Deze terreur raakte iedereen in de samenleving. Zo werden op een bepaald moment zelfs mensen, van wie bekend was dat zij postzegels van over de hele wereld verzamelden, gearresteerd. Zij werden als een gevaar voor de communistische maatschappij gezien.
→ Geef een verklaring waarom verzamelaars van buitenlandse postzegels als een gevaar voor de communistische maatschappij werden gezien.

Gebruik bron 6.

- 1p 19 Stel: je doet onderzoek naar de **betrouwbaarheid** van de bron. Je wilt weten hoe de mensen die tijd hebben beleefd.
→ Geeft de bron betrouwbare informatie voor jouw onderzoek of niet? Verklaar je antwoord.

Doe het zo:

De bron geeft wel/geen (maak een keuze) betrouwbare informatie, omdat ... (geef een verklaring).

Gebruik bron 7.

- 2p 20 Het affiche is gemaakt door de nazi's. Er zijn enkele kenmerken van het nationaal-socialisme in te herkennen.
→ Noem **twee** verschillende kenmerken van het nationaal-socialisme die te herkennen zijn in het affiche. Geef ook aan met een onderdeel van de bron waaraan dit kenmerk te herkennen is.

Doe het zo:

Kenmerk 1: ... (noem kenmerk van het nationaal-socialisme); te herkennen aan ... (noem onderdeel van de bron).

Kenmerk 2: ... (noem een ander kenmerk van het nationaal-socialisme); te herkennen aan ... (noem onderdeel van de bron).

Gebruik bron 8.

- 1p 21 De oproep op deze propagandaposter past bij '**totale oorlog**'.
→ Noem een reden waarom de oproep past bij 'totale oorlog'.

Gebruik bron 9.

- 2p 22 Hieronder staan vier begrippen:

- a deportatie
- b indoctrinatie
- c Lebensraum
- d razzia

→ Geef per afbeelding aan welk begrip daarbij hoort. Vul alleen een letter in. **Let op!** Er blijft één letter over.

Doe het zo:

Bij afbeelding 1 hoort begrip ... (vul letter in).
(tot en met afbeelding 3)

Gebruik bron 10.

- 2p 23 In de bron staan de doelen die de geallieerden hebben gebombardeerd tijdens de Tweede Wereldoorlog in Duitsland. Er waren verschillende soorten doelen, bijvoorbeeld radiozenders, omdat die belangrijk waren voor de communicatie.
→ Geef **twee andere** soorten doelen. Geef ook per soort aan met welke reden de geallieerden dat doel bombardeerden.

Doe het zo:

Eerste doel: .... (noem een doel); reden om te bombarderen: ... (geef reden).

Tweede doel: .... (noem een ander doel); reden om te bombarderen: ... (geef reden).

Gebruik bron 11.

- 2p 24 Het probleem dat in de bron genoemd wordt, probeerde men in Duitsland 'op te lossen' door de inzet van **niet-Duitse** arbeiders.
→ Noem **twee** manieren waarop de Duitse overheid aan deze arbeiders kwam.

Gebruik bron 12.

- 1p 25 De bron laat zien dat ook **kinderen** aan het einde van de Tweede Wereldoorlog hebben gevochten.
→ Geef een verklaring waarom toen ook kinderen meevochten.

Gebruik nogmaals bron 12.

- 1p 26 Deze foto is gemaakt en gepubliceerd door de geallieerden.
→ Noem een propagandadoel waarvoor de geallieerden deze foto konden gebruiken.

Gebruik bron 13.

- 1p 27 In de bron wordt een situatie uit de oorlog beschreven.
→ Maak met behulp van de bron duidelijk dat de neergeschoten man waarschijnlijk een collaborateur was.

Gebruik bron 14.

- 1p 28 De kaarten laten verschillende troepenbewegingen zien tijdens de Tweede Wereldoorlog.
→ Zet de kaarten in de juiste volgorde, van vroeger naar later. Schrijf alleen de nummers op.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik bron 15.

- 2p 29 De Nederlandse minister is niet optimistisch over eventuele onderhandelingen met Soekarno. Hij gebruikt daarvoor twee verschillende argumenten, zonder precies duidelijk te maken wat hij daarmee bedoelt.
→ Geef per argument aan wat de minister daarmee bedoelt.

Doe het zo:

Argument 1: ... (geef aan waaruit Soekarno's vijandige houding blijkt volgens de minister).

Argument 2: ... (geef aan waarmee Soekarno volgens de minister tevreden zal zijn).

Gebruik bron 16.

- 1p 30 Er waren na afloop van de Tweede Wereldoorlog onder de Nederlanders verschillende meningen over het wel of niet voortzetten van de koloniale verhouding met Indonesië.
→ Sluit de bron **wel** of **niet** aan bij wat de meeste Nederlanders toen vonden over het voortzetten van de koloniale verhouding met Indonesië? Geef een historische verklaring voor je antwoord.

Doe het zo:

De bron sluit wel/niet (maak een keuze) aan, omdat de meeste Nederlanders toen vonden dat ... (geef een historische verklaring).

- 1p 31 Tijdens de Eerste Politonele Actie vroeg de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties aan Nederland en aan Indonesië om te stoppen met vechten en om te gaan onderhandelen. Volgens de Nederlandse regering mocht de Veiligheidsraad zich niet met het conflict bemoeien. Met welk argument probeerde de Nederlandse regering de Veiligheidsraad buiten het conflict met Indonesië te houden?
- A De Indonesische regering had Nederland de oorlog verklaard waardoor Nederland wel gedwongen was in te grijpen.
  - B De Nederlandse regering vond het conflict met Indonesië een binnenlandse kwestie waarover alleen Nederland wat te zeggen had.
  - C Indonesië was geen betrouwbaar lid van de Verenigde Naties en dus moest de Veiligheidsraad Nederland juist steunen.
  - D Nederland was geen lid van de Verenigde Naties en dus had de Veiligheidsraad niets over het conflict te zeggen.
- 1p 32 Wat was voor de Verenigde Staten een belangrijke reden om met het Marshallplan te komen?
De Verenigde Staten wilden daarmee
- A de aantrekkingskracht van communistische partijen in West-Europa verkleinen.
  - B de economische tegenstelling tussen Oost- en West-Europa verkleinen.
  - C de waarde van de euro en de dollar met elkaar in evenwicht brengen.
  - D een vergaande politieke samenwerking van West- en Oost-Europa bereiken.
- 1p 33 In 1947 stelde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties voor om Palestina te verdelen in een Arabische en een Joodse staat (het Verdelingsplan voor Palestina). De stad Jeruzalem werd niet verdeeld, maar zou onder toezicht moeten komen van de Verenigde Naties.
→ Noem een historische reden waarom Jeruzalem een aparte positie kreeg.

Gebruik bron 17.

- 1p 34 Welke kaart hoort bij het jaar 1949?
- A kaart 1
  - B kaart 2
  - C kaart 3
  - D kaart 4

Gebruik bron 18.

- 1p 35 In welke periode is deze foto gemaakt?
- A 1920-1930
  - B 1940-1950
  - C 1960-1970
  - D 1980-1990

Gebruik bron 19.

3p 36 Hieronder staan vijf omschrijvingen van personen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de twintigste eeuw:

- a Hij was (partij)leider van de Sovjet-Unie tussen 1928 en 1953 en leidde zijn land onder andere tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- b Hij was (partij)leider van de Sovjet-Unie van 1953 tot 1964 en leidde zijn land tijdens een spannende periode in de Koude Oorlog.
- c Hij was premier van Groot-Brittannië van 1940 tot 1945 en leidde zijn land tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- d Hij was president van de Verenigde Staten van 1933 tot 1945 en leidde zijn land tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- e Hij was president van de Verenigde Staten van 1961 tot 1963 en leidde zijn land tijdens een spannende periode in de Koude Oorlog.

De omschrijvingen van de personen horen bij de afbeeldingen.

→ Neem het onderstaande schema over en vul de nummers en de letters in op de juiste plaats. **Let op!** In elk hokje mag maar één nummer of letter komen te staan. De nummers en letters mogen maar één keer gebruikt worden.

	afbeelding (schrijf nummer op)	omschrijving (schrijf letter op)
Churchill		
Chroesjtsjov		
Kennedy		
Roosevelt		
Stalin		

1p 37 Welke uitspraak over de Cubacrisis is juist?

De Cubacrisis is

- A de aanleiding voor de communistische revolutie op Cuba.
- B de oorzaak van het invoeren van hervormingen in communistisch Cuba.
- C de reden voor militaire steun van de Verenigde Staten aan Cuba.
- D het gevolg van het plaatsen van raketinstallaties op Cuba.

Gebruik bron 20.

1p 38 Welk jaartal hoort bij deze kaart?

- A 1945
- B 1948
- C 1967
- D 1978

Gebruik bron 21.

- 1p 39 In de tekst zit een historische fout.
→ Welke fout zit er in de tekst? Schrijf de fout op en verbeter die.
Doe het zo:
De fout is ... (noem de fout); het moet zijn ... (schrijf de verbetering op).
- 1p 40 In het conflict met de Arabische buurlanden heeft Israël in de periode 1945-1979 steeds kunnen rekenen op steun van de Verenigde Staten.
→ Noem een reden waarom de Verenigde Staten Israël steunden in het conflict met de Arabische buurlanden.
- 1p 41 Hieronder staan vier gebeurtenissen die te maken hebben met de geschiedenis van het Midden-Oosten, in de periode 1945-1980:
- 1 De Egyptische president Sadat spreekt in Jeruzalem de Israëliëse volksvertegenwoordiging toe.
  - 2 De olieproducerende Arabische landen stellen een volledige olieboycot in tegen landen die Israël steunen.
  - 3 In Tel Aviv wordt de onafhankelijkheidsverklaring van de nieuwe staat Israël voorgelezen.
  - 4 Na de Zesdaagse Oorlog bezet Israël verschillende gebieden.
- Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.
Doe het zo:
Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).
- 1p 42 Een omschrijving van een ontwikkeling:
Vanaf 1970 is er een terugloop van het aantal kerkgangers. Steeds meer mensen gaan niet meer naar de kerk, omdat ze het minder belangrijk vinden.
→ Welk begrip past bij deze ontwikkeling?

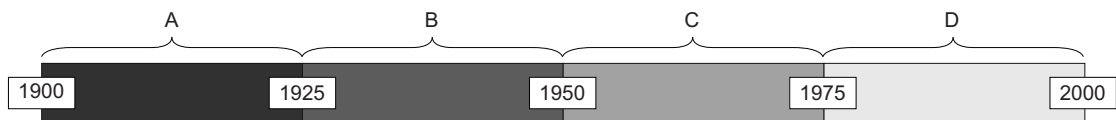
Gebruik bron 22.

- 2p 43 De schrijver maakt een vergelijking tussen de economische situatie in de jaren dertig en de jaren tachtig. Hij geeft aan dat het in de jaren dertig erger was. De volgende drie begrippen zijn bij zijn vergelijking van belang: **aanpassingspolitiek, steunuitkering en verzorgingsstaat.**
→ Leg uit waarom de economische situatie in de jaren dertig erger was dan in de jaren tachtig. Doe dat door gebruik te maken van de drie begrippen in een juiste historische samenhang en betekenis.

- 1p 44 Een gebeurtenis op 11 september 2001 wordt door veel mensen als een belangrijk moment gezien.
Welke gebeurtenis vond op die dag plaats?
A de eenwording van Duitsland
B de inval in Irak en Afghanistan door de Verenigde Staten
C de invoering van de euro als nieuwe munt
D de terroristische aanslagen in de Verenigde Staten
- 1p 45 De laatste jaren wordt er in Nederland gediscussieerd over de Nederlandse identiteit: bestaat die wel of bestaat die niet? Onder de Nederlandse identiteit wordt verstaan dat er **iets** is dat alle mensen in Nederland gemeenschappelijk hebben.
→ Geef een historische reden waarom deze discussie is ontstaan.

Gebruik bron 23.

- 3p 46 Een tijdbalk met vier periodes:

→ Geef per afbeelding aan welke periode erbij hoort. Schrijf alleen een letter op. **Let op!** Een periode kan meerdere keren worden gebruikt.

Doe het zo:

Bij afbeelding 1 hoort periode ... (vul letter in).

(tot en met afbeelding 5)

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.